



Naturvernforbundet

23.01.2018

Innspill til oppdatering av forvaltningsplanene

Naturvernforbundet takker for muligheten til å gi innspill til Faglig Forum i forbindelse med oppdatering av forvaltningsplanene.

Helhetlige og økosystembaserte forvaltningsplaner danner et viktig verktøy og grunnlag for forvaltningen av våre havområder som Naturvernforbundet støtter opp om. Samtidig er vi enig med WWF at det tydeligere bør fremkomme hva som er overordnet visjon for forvaltningsplanene og tydelige mål med resultatbaserte indikatorer som gjenspeiler nasjonale og internasjonale forpliktelser. Dette kan bidra til å styrke forvaltningsregimet og sørge for at hensyn til klima, miljø og naturverdier i større grad ivaretas enn det som er tilfelle ved dagens forvaltningspraksis.

I tillegg har vi følgende innspill:

- **Faggrunnet må basere seg på uavhengig forskning uten politiske føringer**

Forvaltningsplanene er viktige for å sikre en bærekraftig forvaltning av våre havområder. Samtidig ser vi en tendens til at politiske føringer kan bidra til å svekke en bærekraftig forvaltning av våre sårbare og verdifulle havområder. Naturvernforbundet mener derfor det er viktig at en oppdatering av faggrunnet baserer seg på uavhengig forskning uten politiske føringer. I tilfeller hvor statens egne fagetater er bundet opp av politiske føringer og/eller oppdrag mener vi det er viktig at Faglig Forum også involverer andre forskningsmiljøer i arbeidet med faggrunnet.

I forbindelse med fastsettelsen av en definisjon for iskantsonen vil Naturvernforbundet anbefale at det etableres et uavhengig organ som ikke er bundet opp av politiske føringer og som kan gi sine klare anbefalinger basert på uavhengig, miljøfaglig forskning.

- **Hensyn til naturverdier må gå foran olje- og gassvirksomhet**

Naturvernforbundet mener at hensynet til naturverdiene må veie tyngre enn olje- og gassvirksomhet. Da forvaltningsplanen for Lofoten-Barentshavet ble oppdatert i 2011 ble det gjennomført en rekke politiske endringer som vi mener har bidratt til et svekket forvaltningsregime. For eksempel ble kravet om null fysiske utslipp endret til nullutslipp tilsvarende kravet på resten av norsk sokkel og buffersonen mot petroleumsvirksomhet langs Troms og Finnmark ble også endret fra til 35 kilometer langs kysten av Troms og Finnmark)¹. Når det faglige grunnlaget nå skal oppdateres på nytt mener vi derfor det er viktig at Faglig Forum prioriterer og legger naturverdiene og områdenes sårbarhet til grunn for sine anbefalinger.

¹ <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/meld-st-10-2010-2011/id635591/sec7?q=35>

Det er viktig at man i oppdateringen av forvaltningsplanene oppdaterer beskrivelsen og vurderingen av sårbarheten i områder der det er innhentet ny og relevant kunnskap siden forrige forvaltningsprosess. Der det fortsatt er manglende kunnskap, må føre-var prinsippet legges til grunn for rådene som blir gitt.

- **Endrede livsbetingelser og samlet belastning må vektlegges**

De norske havområdene er utsatt for en rekke miljøbelastninger som hver for seg er alvorlige. Stigende havtemperatur og forandringer i havstrømmene, i tillegg til økt menneskelig aktivitet i nordlige havområder gir et marint miljø der livsbetingelsene for mange arter er i rask endring. Marine økosystemer i rask endring gir spesielle utfordringer for forvaltninga av havområdene og stiller særskilte krav til kunnskapsgrunnlaget i forvaltninga. Tempoet i endringene er i seg selv en faktor som må ligge til grunn når forvaltningsplanene revideres.

I Barentshavet har arter som makrell og snøkrabbe økt i antall og utbredelse i forvaltningsplanområdet, og det samme gjelder for kongekrabbe, som er en introdusert art. Store svingninger i næringstilgangen har gitt dramatiske reduksjoner i bestandene av sjøfugl, og miljøgifter truer reproduksjonsevnen for mange arter på hav og land. Den samlede belastning slike endringer medfører må vektlegges sterkt ved revisjon av forvaltningsplanen.

- **Klimarisiko inn i forvaltningsplanarbeidet**

Klimaendringer og forsuring har utviklet seg sterkt i negativ retning siden forvaltningsplanen sist ble oppdatert. Ingen andre havområder kommer til å oppleve så ekstreme endringer de nærmeste tiårene som følge av klimaendringer og havforsuring som i Arktis. Store økologiske endringer som følge av klimaendringene er allerede underveis. Dette er godt vitenskapelig dokumentert av arbeidsgruppene i Arktisk Råd² og IPCC³. I oppdateringen av faggrunnlaget mener Naturvernforbundet derfor at det vil være svært viktig å se på klimarisiko og hvordan disse endringene vil kunne få konsekvenser både for oss mennesker og for økosystemene i disse havområdene. Med klimarisiko legger vi til grunn en definisjon som både ser på de potensielt negative konsekvensene for mennesker, natur og miljø ved å drive petroleumsvirksomhet samt økonomisk risiko for staten Norge ved å investere i olje- og gassvirksomhet i disse havområdene.

- **Gruvedrift på havbunnen må utredes**

Det er nå til behandling et forslag om ny lov om mineralvirksomhet på kontinentalsokkelen, som har som formål å «legge til rette for undersøkelse og utvinning av mineralforekomster på kontinentalsokkelen». I høringsutkastet blir det vist til at den midtatlantiske ryggen, spesielt nord-nordøstover fra Jan Mayen til Framstredet mellom Svalbard og Grønland (Mohnsryggen), samt brattskrentene av Jan Mayen-ryggen og Vøringsutstikkeren, rundt Yermakplataet i Polhavet og rundt Bouvetøya er de mest lovende områdene for mineralutvinning på havbunnen. Dette er svært sårbare arktiske og antarktiske havområder, med et klima som i tillegg kan gi svært vanskelige arbeidsforhold.

² AMAP, 2017. Snow, Water, Ice and Permafrost. Summary for Policy-makers. Arctic Monitoring and Assessment Programme (AMAP), Oslo, Norway. 20 pp

<http://www.amap.no/documents/doc/snow-water-ice-and-permafrost.-summary-for-policy-makers/1532>

³ <http://www.ipcc.ch/report/ar5/wg1/>

Spesielt aktuelle for mineralutvinning blir nevnt områdene med hydrotermiske ventiler/svarte skorsteiner langs den midtatlantiske ryggen. Bakterier som lever her er første ledd i næringskjeder som kan inneholde en lang rekke nye arter. Undersøkelser fra tilsvarende områder andre steder har avdekket unike økosystemer med mange endemiske arter. De negative miljøeffektene av mineralutvinning her kan bli svært alvorlige. Marinbiologer frykter at unike biologiske samfunn vil bli ødelagt, arter som ikke enda er identifisert bli utryddet, og at sårbare økosystemer på havbunnen kan bruke hundrevis av år på å ta seg opp igjen.

Vi vil be om at miljøeffektene av mulig ny mineralvirksomhet på havbunnen blir grundig utredet i forbindelse med oppdatering av forvaltningsplanene. Blant annet er det relevant å se på hvordan områder utpekt som aktuelle for mineralutvinning sammenfaller med eksisterende «særlig verdifulle og sårbare havområder», som den arktiske front og områdene rundt Jan-Mayen, samt iskantsonen. Det bør også vurderes om områder med hydrotermale ventiler langs den midtatlantiske ryggen burde pekes ut som nye «særlig verdifulle og sårbare havområder», og eventuelt vernes som marint verneområde. Inntil nødvendig kunnskapsgrunnlag er på plass ber vi om et moratorium på mineralutvinning på havbunnen.

- **Effekten av sjødeponi må utredes**

Som et av fire land i verden dumper Norge fortsatt gruveavfall i sjøen. Avfallet, som består av finmalt grus og slam blanda med kjemikalier, blir ført gjennom store rør til bunnen av fjordene. Der kveler det livet på havbunnen i deponiområdet, i tillegg til at små partikler sprer seg over et større område, hvor det kan skade fisk og andre marine organismer. Arbeidet med vannforvaltningsplaner viser at alle fjorder med sjødeponi har fått dårligere vannkvalitet på grunn av dette. Marinbiologer er bekymret for effekten sjødeponi kan ha på livet i havet og Havforskningsinstituttet fraråder bruk av sjødeponi. Regjeringen har nå valgt å ikke gi løyve til flere sjødeponi i denne regjeringssperioden, samt å utrede konsekvensene av et forbud mot nye sjødeponi.

Vi ber om at det blir satt i gang grundige utredninger av hvilke effekter eksisterende og avsluttede sjødeponier har/har hatt på det marine miljøet, med tanke på å vurdere om eksisterende og planlagte sjødeponi også burde avsluttes.

- **Regionsspesifikk kunnskap om marin forsøpling må inn i forvaltningsplanarbeidet**

Hovedkilder til marin forsøpling er forskjellig i hvert av havområdene, det er også forskjell mellom indre fjorder og ytre kyst. Ved oppdatering av de ulike forvaltningsplanene bør hver enkelt forvaltningsplan derfor inneholde regionsspesifikk kunnskap om marin forsøpling, slik man har på for eksempel bestander, industriforurensning og en rekke andre områder.

Naturvernforbundet ser det ennå mangler gode regionsvise kunnskapsbaser og koordinering av innsats mot marin forsøpling. Marin forsøpling kan forstås som en større miljøkatastrofe, og Interkommunalt Utvalg mot akutt forurensning (IUA) apparatet bør derfor vurderes mobilisert, samt at det bør etableres kunnskaps- og tiltakssentre minst i hvert havområde (Skagerrak, Nordsjøen, Norskehavet, Barentshavet) som blant annet kan overvåke havområdets status hva gjelder marin forsøpling, og evaluere effekt av regionale tiltak.

- **Forslag til etablering av marine verneområder må inn i forvaltningsplanarbeidet**

Naturvernforbundet støtter Greenpeace og WWF sitt innspill om at Faglig forum bør involvere seg i arbeidet med å sikre at 10 prosent av norske havområder er etablert som marine verneområder slik vi har forpliktet oss til under OSPAR-konvensjonen og den internasjonale konvensjonen for biologisk mangfold (Aichi).

- **Konsekvenser for høsting lavt i næringskjeden**

Arter som tidligere ikke var kommersielt interessante vurderes nå for fiske og fangst. I tillegg kan fiskeri utøves over stadig større områder på grunn av ismelting. Naturvernforbundet vil spesielt trekke fram den planlagte fangsten av rødåte, en nøkkelart i Barentshavet. Forvaltningsplanen må ha fokus på nøkkelartene rødåte og lodde sin funksjon i Barentshavets økosystem og hvilke konsekvenser det vil ha dersom man setter i gang storstilt kommersiell høsting lavt i næringskjeden.

- **Havbruksnæringens påvirkning på havmiljøet.**

Nasjonale strategier har som mål å øke produksjonen av oppdrettsfisk. Med fortsatt bruk av dagens havbruksteknologi basert på oppforing av fisk i åpne merder vil en økning av biomassen gi tilsvarende økning i utslipp av næringssalter/kloakk til fjorder og havområder. Offshore havfarmer er introdusert som en av flere løsninger for å nå målene om økt produksjon. Kunnskapsgrunnlaget rundt miljøpåvirkninga fra offshore oppdrett er mangelfullt og må oppdateres.